

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ПАРЛАМЕНТІ СЕНАТЫНЫҢ ОТЫРЫСЫ

2026 жылғы 30 сәуір

Отырысты Қазақстан Республикасы Парламенті Сенатының Төрағасы М.С. ӘШІМБАЕВ жүргізді.

ТӨРАҒА. Қайырлы күн, құрметті Сенат депутаттары және отырысқа қатысушылар! Жұмысымызды бастайық. Депутаттардың тіркеуден өтулерін сұраймын. Тіркеу режимі қосылсын.

Қажетті кворум бар. Сенат отырысын ашық деп жариялаймын.

Құрметті депутаттар, енді күн тәртібін бекітіп алайық. Күн тәртібінің жобасы сіздерде бар. Сұрақтарыңыз бар ма?

ОРНЫНАН. Жоқ.

ТӨРАҒА. Олай болса күн тәртібін дауысқа қоямын. Дауыс беру режимі қосылсын. Дауыс беріңіздер.

Нәтижесін экранда көрсетіңіздер. Күн тәртібі бекітілді.

Құрметті әріптестер, күн тәртібіндегі бірінші мәселе Қазақстан Республикасы конституциялық заңдарының жобалары бойынша Қазақстан Республикасы Парламенті Палаталарының бірлескен комиссияларының құрамына Қазақстан Республикасы Парламенті Сенатының депутаттарын сайлау туралы.

2026 жылғы 15 наурызда республикалық референдумда қабылданған жаңа Конституцияны іске асыру мақсатында Парламенттің қарауына төрт конституциялық заң жобасы енгізілді. Регламентке сәйкес конституциялық заңдарды Палаталардың бірлескен отырысында қабылдаймыз.

Палаталардың әрқайсысы бірлескен отырысқа дейін комиссияның құрамына енетін кандидатураларды және қосымша баяндама жасаушыларды айқындауы қажет. Осыған байланысты Сенаттың тиісті қаулыларының жобалары сіздерде бар.

Құрметті әріптестер, ұсынылған кандидатуралар бойынша сұрақтарыңыз бар ма?

ОРНЫНАН. Жоқ.

ТӨРАҒА. Жақсы. Олай болса әрбір комиссияның құрамы бойынша жеке-жеке шешім қабылдайық.

Алдымен «Қазақстан Республикасының Президенті туралы» Қазақстан Республикасының Конституциялық заңының жобасы бойынша бірлескен комиссияның құрамы туралы қаулыны дауысқа қоямын. Дауыс беру режимі қосылсын. Дауыс беріңіздер.

Нәтижесін экранда көрсетіңіздер. Қаулы қабылданды.

Енді «Қазақстан Республикасының Құрылтайы және оның депутаттарының мәртебесі туралы» Қазақстан Республикасының Конституциялық заңының жобасы бойынша бірлескен комиссияның құрамы туралы қаулыны дауысқа қоямын. Дауыс беру режимі қосылсын. Дауыс беріңіздер.

Нәтижесін экранда көрсетіңіздер. Қаулы қабылданды.

Енді «Қазақстан Республикасы астанасының мәртебесі туралы» Қазақстан Республикасының Конституциялық заңының жобасы бойынша бірлескен комиссияның құрамы туралы қаулыны дауысқа қоямын. Дауыс беру режимі қосылсын. Дауыс беріңіздер.

Нәтижесін экранда көрсетіңіздер. Қаулы қабылданды.

Енді «Қазақстан Республикасының әкімшілік-аумақтық құрылысы туралы» Қазақстан Республикасының Конституциялық заңының жобасы бойынша бірлескен комиссияның құрамы туралы қаулыны дауысқа қоямын. Дауыс беру режимі қосылсын. Дауыс беріңіздер.

Нәтижесін экранда көрсетіңіздер. Қаулы қабылданды.

Құрметті әріптестер, күн тәртібіндегі келесі мәселе Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі қабылдаған «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне жануарларға жауапкершілікпен қарау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңын қарау жөнінде.

Заң бойынша баяндама жасау үшін сөз Аграрлық мәселелер, табиғатты пайдалану және ауылдық аумақтарды дамыту комитетінің мүшесі Өтеғұлов Арман Кәрімұлына беріледі.

ӨТЕҒҰЛОВ А.К. Құрметті Мәулен Сағатханұлы, құрметті әріптестер! На ваше рассмотрение представлен Закон Республики Казахстан «О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты Республики Казахстан по вопросам ответственного обращения с животными».

Хочу сразу подчеркнуть, что данный закон вызвал широкий общественный резонанс, стал предметом активных дискуссий в средствах массовой информации, социальных сетях, экспертной среде, среди зоозащитных организаций, ветеринарного сообщества, а также среди граждан нашей страны. И это неслучайно. Сегодня мы обсуждаем не просто нормы закона и не только вопрос регулирования численности животных, мы говорим о гуманности, о нашей ответственности и о том, каким мы формируем общество.

За последние годы проблема безнадзорных животных приобрела системный характер. Людей волнует безопасность детей, санитарная обстановка, справедливое и эффективное расходование бюджетных средств, и, конечно, гуманное отношение к животным.

Применяемая на сегодня модель «отлов – стерилизация – вакцинация – выпуск» не дала ожидаемого результата и не обеспечила должного уровня безопасности.

За последние четыре года после принятия действующего закона было отловлено более 1 миллиона бродячих собак. При этом зафиксировано более 155 тысяч случаев нападения собак на людей (это со стороны бродячих и владельческих собак). Эти цифры ясно показывают, что действующие механизмы нуждаются в пересмотре.

На эти цели государство с 2022 года выделило 14,5 миллиарда тенге. Однако по регионам средства распределяются неравномерно, где-то больше, где-то меньше, а эффективность их использования вызывает вопросы.

Отдельная проблема – отсутствие единой и понятной системы учета животных. Сегодня каждая область решает этот вопрос по-своему. Это мешает контролю и анализу ситуации в целом. И мы не знаем точного количества животных на сегодняшний момент.

Но, пожалуй, самая серьезная причина роста числа бродячих животных – это низкий уровень ответственности владельцев. Потерянные, выброшенные, бесконтрольно размноженные домашние питомцы пополняют улицы. Пока нет реального контроля и ответственности, проблема будет повторяться снова и снова.

При этом общество четко обозначило свою позицию: жестокие и формальные меры неприемлемы. Люди требуют не бездушных решений, а продуманного, взвешенного и гуманного подхода. Об этом говорят тысячи обращений, петиций и обсуждений. Предлагаемые изменения основаны на этом принципе.

Закон направлен на защиту жизни и здоровья граждан, формирование культуры ответственного владения животными и снижение численности безнадзорных животных законными и гуманными способами.

Здесь хотелось бы подчеркнуть, что гуманность и безопасность не противопоставляются друг другу, а должны реализовываться одновременно. Ключевым элементом здесь является ответственность человека и общества.

Закон принципиально меняет подход. Мы переходим от борьбы с последствиями к устранению причин. Большинство бродячих животных – это домашние животные, за которых кто-то не взял ответственности. В этой связи усиливается:

- ответственность владельцев за содержание и выгул животных;
- обязанность по недопущению причинения вреда другим людям и их имуществу;
- возмещение ущерба в случае нарушения установленных требований.

Таким образом, ответственность человека ставится во главу угла, что является справедливым и логичным.

Для наведения порядка в учете животных предлагается обязательное чипирование как единый и понятный способ идентификации.

Также усиливается контроль за разведением и оборотом животных. Передача и продажа возможны только при наличии регистрации.

Отдельно предусмотрены нормы, позволяющие содержать животных в организациях, занимающихся реабилитацией и возвращением диких животных в природную среду, что важно для сохранения их генетического фонда.

Особое внимание общественности приковано к самому чувствительному аспекту – к вопросу эвтаназии животных. Однако хочу подчеркнуть, что эвтаназия – это крайняя мера, а не способ регулирования численности. Она возможна только в исключительных случаях: при наличии хронических заболеваний, ухудшении качества жизни животного, связанном с регулярными болевыми ощущениями, по заключению ветеринарного врача владелец животного вправе принять решение об эвтаназии. И только при строгом соблюдении ветеринарных и этических норм.

Уважаемые коллеги, данный закон – это попытка найти разумный баланс между безопасностью граждан и гуманным отношением к животным.

Принятие данного закона – не конечный результат, а начало системной работы по развитию приютов, учету и идентификации животных, формированию культуры ответственности.

Вместе с тем в ходе обсуждения закона с учетом замечаний и предложений возникла необходимость внесения изменений по следующим основным направлениям.

Первое. Предлагается оставить действующую редакцию термина «бродячие животные», поскольку отсутствие чипа не может определить статус животного и не прекращает права собственности, а лишь указывает на то, что животное не зарегистрировано. Считаю, что животные должны признаваться бродячими из-за отсутствия владельца, а не по причине наличия или отсутствия средств идентификации.

Второе. Отказ от использования эвтаназии при регулировании численности бродячих животных, так как по действующему закону умерщвление животных уже проводится гуманными способами, без причинения им боли и страданий.

Третье. Предлагается маслихатам самостоятельно определять порядок и сроки при регулировании численности бродячих животных.

Таким образом, вопрос регулирования численности бродячих животных будет решаться каждым регионом, исходя из местных условий и наличия финансовых ресурсов. Это позволит учесть специфику и особенности положения в различных регионах страны, повысит ответственность местных органов власти в вопросе ответственного обращения с животными.

Также вносятся следующие юридические поправки:

исключение излишней регламентации компетенции районного акимата по представлению в местный исполнительный орган области правил содержания животных;

исключение указания на типовые акты при организации мер экстренного реагирования;

предлагается редакционное уточнение в части исключения повторного указания реабилитационных центров.

В целом депутаты инициировали внесение шести поправок в закон и провели ряд заседаний рабочей группы и расширенное заседание комитета с участием депутатов Сената, заинтересованных государственных органов, общественных и зоозащитных организаций, местных исполнительных органов.

Все замечания и предложения сведены в сравнительную таблицу.

Уважаемый Маулен Сагатханулы, уважаемые коллеги! С учетом изложенного Комитет по аграрным вопросам, природопользованию и развитию сельских территорий в соответствии с пунктом 4 статьи 61 Конституции Республики Казахстан рекомендует не одобрить отдельные статьи Закона Республики Казахстан «О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты Республики Казахстан по вопросам ответственного обращения с животными» и вернуть его в Мажилис с предложением новой редакции указанных статей.

Назарларыңызға рақмет.

ТӨРАҒА. Рақмет.

Құрметті әріптестер, заң бойынша сұрақтарыңыз бар ма?

Сөз депутат Кузиев Закиржан Пирмухамедовичке беріледі.

КУЗИЕВ З.П. Рақмет, құрметті Мәулен Сағатханұлы.

Мои вопросы адресованы вице-министру экологии и природных ресурсов.

Одним из наиболее обсуждаемых нововведений закона стало положение о возможности применения эвтаназии для регулирования численности бродячих животных по истечении пяти суток с момента их помещения в приют или пункт временного содержания. При этом маслихатам предоставлено право самостоятельно устанавливать иные сроки содержания.

На сегодня ситуация с регулированием численности безнадзорных животных в регионах складывается неоднородно. В ряде областей наблюдается значительное превышение численности бродячих животных, тогда как в других регионах ситуация менее напряженная.

Аналогично различается и уровень обеспеченности: где-то имеются достаточные ресурсы и инфраструктура для содержания животных, а где-то они объективно ограничены.

В этой связи представляется обоснованным подход, при котором вопросы регулирования численности бродячих животных будут переданы на уровень регионов с учетом местной специфики, экономических возможностей и фактической ситуации. Это позволит обеспечить более гибкое и эффективное управление.

В этой связи прошу ответить на следующие вопросы.

1. В каких регионах Республики Казахстан на сегодня проблема регулирования численности бродячих животных стоит наиболее остро?

2. Имеются ли регионы с положительным опытом реализации действующей модели?

Рақмет.

ТӨРАҒА. Экология және табиғи ресурстар вице-министрі Шәрбиев Нұркен Қожамұратұлы, жауап беріңіз.

ШӨРБИЕВ Н.Қ. Рақмет, құрметті Мәулен Сағатханұлы.

Құрметті Закиржан Пирмухамедович! На сегодня наиболее остро складывается ситуация там, где очень много именно бездомных собак, это южные регионы с теплым климатом (Алматинская, Туркестанская области, город Шымкент), и метод ОСВВ не сокращает данное количество.

Успешно реализуется метод ОСВВ в Акмолинской, Западно-Казахстанской и Павлодарской областях, в отдельных городах (Сарань, Рудный). Вместе с тем в данных областях не уменьшается количество заявлений об укусах, что свидетельствует о том, что не совсем эффективно работает этот метод.

В связи с тем, что разный уровень реализации метода ОСВВ, передача компетенции маслихатам, чтобы они устанавливали методы и гибкие сроки регулирования, полностью отвечает нынешним реалиям. Рақмет.

ТӨРАҒА. Но Вы согласны с этим подходом?

ШӘРБИЕВ Н.Қ. Да.

ТӨРАҒА. Рақмет.

Сөз депутат Булавкина Ольга Александровнаға беріледі.

БУЛАВКИНА О.А. Спасибо, уважаемый Маулен Сагатханулы.

Мои вопросы адресованы вице-министру экологии и природных ресурсов и вице-министру сельского хозяйства.

В рассматриваемом законе предлагается отказаться от действующего метода «отлов – стерилизация – вакцинация – выпуск». Но необходимо определить, какие конкретные проблемы возникли при реализации данного метода.

Согласно статистике, за 2025 год было чипировано 316 тысяч собак, отловлено 276 тысяч собак, из которых только 38 процентов либо вакцинировали, либо стерилизовали и отпускали. Тогда непонятно, что произошло с остальными собаками.

В этой связи возникают логичные вопросы к уполномоченным государственным органам.

Проведен ли всесторонний анализ причин неэффективности метода ОСВВ?

Не связано ли это прежде всего с его неполной и формальной реализацией, отсутствием должного контроля и финансирования, а не с самим методом как таковым?

Кто несет ответственность за отсутствие прозрачной и достоверной статистики? Спасибо.

ТӨРАҒА. Нұркен Қожамұратұлы, жауап беріңіз.

ШӘРБИЕВ Н.Қ. Уважаемая Ольга Александровна, спасибо за вопросы.

Да, мы полностью анализировали данную ситуацию как в нашей республике, так и за рубежом. Для примера можно показать наши два города, где применяются два разных метода: ОСВВ – в городе Алматы и городе Астане, где выпуск не производится, стерилизация, вакцинация проводятся, но содержатся в приютах. Если за три года у них практически одинаковое количество отловленных собак (в Алматы – 22 тысячи собак, в Астане – 23,5 тысячи собак), то если в Алматы выпускают бездомных собак, то количество укусов именно бродячих собак в Алматы составляет более 7 тысяч, а в Астане – всего 600 укусов. Соответственно, это сразу показывает различия этого метода с выпуском и без выпуска.

В части анализа зарубежного опыта. Мы проанализировали законодательство 43 развитых стран. В результате получилось, что 37 из них не выпускают собак, из них в 22 странах после определенной передержки, если собака не устроена, ее не забрал кто-то из владельцев, не приютили, то применяется умерщвление (эвтаназия), в 15 странах содержат собак в отлове до естественной смерти. Единственная страна, где на законодательном уровне применяется метод ОСВВ, – Индия.

До 2024 года этот метод применялся в Турции, они внедрили метод ОСВВ в 2004 году. На протяжении 20 лет столкнулись с проблемами. К примеру, в 2013 году независимыми общественными организациями был проведен учет, бездомных собак насчитывалось 780 тысяч, в 2024 году их численность достигла более 4 миллионов. Поэтому они приняли закон о том, чтобы не выпускать собак.

Для примера, по статистике, в Индии сейчас насчитывается от 62 миллионов до 70 миллионов собак. Соответственно, по данным ВОЗЖ, у них самое большое количество заражений людей бешенством.

Гибридная система, где содержание в приютах и выпуск, применяется в пяти странах (Греция, Сербия, Грузия, Россия, Болгария). Например, в Грузии только в городах Тбилиси и Кутаиси можно выпускать, в остальных содержание идет в приютах. Так по всем странам. Спасибо.

ТӨРАҒА. Ауыл шаруашылығы вице-министрі Ермек Кенжеханұлы, жауап беріңіз.

КЕНЖЕХАНҰЛЫ Е. Уважаемая Ольга Александровна, в целом законопроектом предусмотрено исключение функций ветеринарных организаций по отлову и содержанию бродячих собак. Но несмотря на это, ветеринарные врачи будут продолжать работу по вакцинации и стерилизации бродячих собак. Это предусмотрено порядком вакцинации и правилами, которые утверждаются уполномоченным органом – Министерством экологии и природных ресурсов.

На эти цели предусмотрены средства из республиканского бюджета в отношении особо опасных болезней бродячих собак и домашних животных. Эту работу наши ветеринарные врачи будут продолжать. Спасибо.

ТӨРАҒА. Рақмет.

Сөз депутат Медебаев Советбек Тұрсынұлына беріледі.

МЕДЕБАЕВ С.Т. Рақмет, құрметті Мәулен Сағатханұлы.

Менің сұрағым Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрлігінің өкіліне.

Қазақстан Республикасында жануарлардың адамды қабу, адамға шабуыл жасау деректері бойынша шамамен 40 мыңға жуық азаматтың өтініші жыл сайын тіркеледі. Олардың едәуір бөлігі иесі бар үй жануарларының тарапынан жасалады. Іс жүзінде олардың иелері көбінесе жануарларды ұстау және серуендету талаптарын бұзғаны үшін айыппұлмен ғана шектеледі. Бұл айыппұлдар бірқатар жағдайларда келтірілген зиянға сай келе бермейді және жануардың иесінің жауапкершілігін жеткілікті деңгейде қалыптастырмайды. Иелерінің жауапсыз әрекеттерінің салдарынан иттердің балалардың денсаулығына зиян келтіруі, ал кей жағдайда ауыр жарақат салуы немесе өлімге әкелуі қоғамда үлкен алаңдаушылық туғызуда. Мұндай жағдайлар жануарлардың иелері тарапынан алдын алу шараларының тиісті деңгейде сақталмайтынын көрсетеді. Осыған орай менде сұрақтар туындайды.

Ұсынылып отырған өзгерістер аясында күтіп-ұстау және серуендету ережелерін бұзғаны үшін, соның ішінде азаматтардың денсаулығына зиян келтірген жағдайлар үшін жануар иелерінің жеке жауапкершілігін күшейту қандай шаралар арқылы жоспарлануда?

Қайталап жасалған құқық бұзушылықтар үшін санкцияларды қатаңдату, сондай-ақ ауыр салдар туындаған жағдайда қылмыстық жауапкершілікке тарту негіздерін кеңейту мүмкіндігі қарастырылған ба? Рақмет.

ТӨРАҒА. Ішкі істер министрінің орынбасары Әділов Санжар Әскенұлы, жауап беріңіз.

ӘДІЛОВ С.Ә. Құрметті Советбек Тұрсынұлы, сұрағыңызға рақмет.

Өте дұрыс айтасыз, қазіргі таңда Ішкі істер министрлігінің басты мақсаты қоғамдық қауіпсіздікті қамтамасыз ету. Қазір үй жануарларын ұстау, серуендету ережелерін бұзғаны үшін 10 айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл көзделген. Егер осы ережелерді бұзу азаматтардың денсаулығына зиян келтірсе немесе олардың мүлкіне залал келтірсе, онда ұсынылған өзгерістерде жеке тұлғалар үшін 100 айлық есептік көрсеткіш айыппұл көзделеді. Ал қайталанған құқық бұзушылық үшін жауапкершілік одан әрі күшейтіледі. Сонымен қатар қабылданатын іс-шаралар үй жануарлары иелерінің жауапкершілігін арттыруға, бұдан әрі құқық бұзушылық профилактикасына және азаматтардың қауіпсіздігін қамтамасыз етуге арналған. Бұдан басқа қолданыстағы қылмыстық заңнамаға келетін болсақ, Қылмыстық кодекстің 114-бабында абайсызда денсаулығына зиян келтіргені үшін жауапкершілік көзделген. Осылайша құқықтық ықпал етудің қажетті тетіктері қолданыстағы заңнамада көзделген. Рақмет.

ТӨРАҒА. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекс, Қылмыстық кодекс аясында үй жануарлары иелерінің жауапкершілігін күшейтуге арналған нақты қадамдар әрі қарай да бола ма? Бұл мәселені «Таза Қазақстан» акциясы аясында Президент те көтерді ғой.

Жалпы, бұл жануар иелерінің жауапкершілігіне байланысты. Бір жағынан дұрыс қарамау бар, екінші жағынан қалдырып кету бар, үшінші жағынан оларды қорлау бар (ондай іс-әрекеттердің болып жататыны да жасырын емес). Осы бағыттарда тиісті кодекстерге алдағы уақытта өзгеріс енгізуге байланысты сіздердің қандай да бір жоспарларыңыз бар ма?

Президенттің тиісті тапсырмасы бар, өткен аптада Президент осы туралы жан-жақты айтты. Осы тапсырманың аясында да сіздер әрі қарай үй жануары иелерінің жауапкершілігін жан-жақты пысықтап, халықаралық тәжірибені қарап, өңірлердегі жағдайларды ескеріп, бұл бағыттарда нақты ұсыныстар дайындап, осында келіп, депутаттармен ақылдасасыздар деп сенеміз.

ТӨРАҒА. Сұрақ қою үшін келесі сөз депутат Әйткенов Ернұр Нұрмұханұлына беріледі.

ӘЙТКЕНОВ Е.Н. Рақмет, құрметті Мәулен Сағатханұлы.

Менің сұрағым Қазақстан Республикасының Экология және табиғи ресурстар вице-министріне.

Бірінші сұрақ. Заңға «жануарларды уақытша ұстау пункті» түсінігі (термині) енгізілген. Бұл жануар иелерінің оларды аталған пункттерге өткізуіне мүмкіндік береді. Сонымен қатар жануарларды уақытша ұстау пунктіне өткізу кезінде осы пункттің иесі немесе жауапты адам жануардың заңды тағдыры айқындалғанға дейін оны күтіп-бағуға міндетті. Осыған байланысты «жануардың заңды тағдыры айқындалғанға дейін» деген ұғымды, сонымен қатар іс жүзінде бұл процесс қалай болатынын түсіндіріп берсеңіз.

Екінші сұрақ. Ұсынылған түзету жануарларды баспаналар мен уақытша ұстау пункттеріне жаппай тапсыруға, сол арқылы оларды күтіп-бағу үшін жауапкершіліктен бас тартуға және бюджетке жүктемені ұлғайтуға әкеп соқтырмай ма?

ТӨРАҒА. Нұркен Қожамұратұлы, жауап беріңіз.

ШӨРБИЕВ Н.Қ. Ернұр Нұрмаханұлы, сұрақтарыңызға рақмет.

Под определением юридической судьбы животного подразумевается период, когда владелец при сдаче животного в приют до его устройства, то есть дарение, продажа, передача, в крайнем случае умерщвление... Это и есть определение юридической судьбы. После этого только принимаются все необходимые меры.

Согласно действующему закону и корректировке по данному законопроекту, если владелец сдает в приют, то именно на него возлагаются все затраты до определения юридической судьбы, он оплачивает услуги в приюте. Соответственно, расходы из бюджета в этом случае не предусматриваются.

ТӨРАҒА. Конечно, это важная норма. Если владелец по каким-то причинам сдает своего домашнего питомца в приют или пункт временного содержания, то расходы должен нести владелец, а не государство.

Тогда то, о чем говорил Глава государства, что можно приобрести домашнее животное, побаловаться, а когда оно надоело, оставить его на улице или сдать в приют, и государство будет обязано дальше принимать соответствующие меры по содержанию.

В этой связи данная норма очень важная, что владельцы несут ответственность по содержанию своего питомца в соответствующих пунктах временного содержания или приютах. Поэтому мы эту норму, конечно, поддерживаем.

ТӨРАҒА. Сөз депутат Тастекеев Қайрат Құлбайұлына беріледі.

ТАСТЕКЕЕВ Қ.Қ. Рақмет, құрметті Мәулен Сағатханұлы.

Менің сұрағым Экология және табиғи ресурстар вице-министріне.

Бүгінгі таңда жануарларды панажайларға тапсыру және оларды кейіннен жаңа иелеріне беру процестері реттелмеген әрі жүйесіз жүргізілуде. Осы рәсімдерді регламенттейтін, барлық қатысушылардың іс-әрекетінің ашықтығын қамтамасыз ететін және әр кезеңде жануарларды әрі қарай ұстауды реттейтін бірыңғай мемлекеттік қызмет жоқ. Бұл толық қадағалаудың болмауына әкеп соғады, жануарларды көшеге қайта тастау

тәуекелдерін тудырады және жауапты түрде ұстауды тиімді бақылауға мүмкіндік бермейді. Осы тұрғыда үй жануарларын есепке алу жергілікті атқарушы органдардың архитектурасы мен цифрлық деңгейі әртүрлі ақпараттық жүйелері арқылы жүзеге асырылуы себебінен күрделене түсуде. Нақты деректерді берудің бірыңғай стандарттары мен тәсілдерінің болмауы толық емес және салыстыруға келмейтін базаның қалыптасуына әкеледі. Нәтижесінде бұл иесіз жануарлар санына қатысты реттеу шараларының тиімділігін төмендетеді. Осыған байланысты менде келесі сұрақтар туындайды.

Бірінші. Қаралып отырған заң аясында жануарларды панажайға тапсыру және барлық кезеңдердің толық цифрлық қадағалануын қамтамасыз ете отырып, жануарларды жаңа иелеріне беру жөнінде жекелеген мемлекеттік қызмет көрсетуді құру көзделген бе?

Екінші. Қазіргі кезде үй жануарларын есепке алудың бірыңғай ақпараттық жүйесіне көшу жоспарларыңызда бар ма? Рақмет.

ТӨРАҒА. Жауап беріңіз.

ШӘРБИЕВ Н.Қ. Рақмет.

Құрметті Қайрат Құлбайұлы! На сегодня у нас имеется единая платформа «eQazyna». Это разработано Министерством экологии и природных ресурсов совместно с Министерством финансов на базе «eQazyna». На конкурсной основе на базе акимата заключаются договоры с регистраторами, которые предоставляют доступ и учет. Соответственно, ветеринарные службы, поликлиники, которые проводят все ветеринарные мероприятия по регистрации собак и других домашних животных, заносят все данные именно в эту базу данных.

Соответственно, здесь у нас развит конкурентный рынок, не предусматривается государственная услуга, все это будет вестись через частные компании, именно регистрация, учет и введение в единую базу, которая является государственной.

ТӨРАҒА. Единая база государственная?

ШӘРБИЕВ Н.Қ. Да. Туда передают данные частные компании.

ТӨРАҒА. Уполномоченный орган в лице Министерства экологии и природных ресурсов обеспечивает работу данной базы?

ШӘРБИЕВ Н.Қ. Да, совместно с Министерством финансов.

ТӨРАҒА. Видимо, Кайрат Кулбаевич говорит о том, что в целом эта работа должна быть более тщательно организована, чтобы все было прозрачно, понятно, в целом можно было бы видеть ситуацию с бродячими собаками, по расходам, содержанию и так далее. Поэтому в этом направлении еще предстоит многое сделать.

Нуркен Кожамуратович, в этой связи работу частных приютов, возможно, есть и государственные, нужно в целом активизировать и обеспечить действенный общественный контроль, о чем говорил Глава государства в рамках акции «Таза Қазақстан».

Действительный контроль за тем, чем занимаются в приютах, как они содержат домашних животных, если это частные приюты, выполняют они все свои обязательства или нет, тем или иным образом стараются быстрее избавиться от этих животных. То есть деятельность приютов должна быть на контроле и у уполномоченного органа, и у общественности. Вы должны проработать, какие задействовать здесь механизмы.

По приютам также много вопросов, особенно по качеству их работы, по освоению бюджетных средств, выполнению своих обязательств, выполняют ли они свои обязательства. Отсюда много вопросов вытекает.

Поэтому это, как оказалось, системная проблема. Это и ответственность владельцев, и несовершенство нашего законодательства, и деятельность приютов, и деятельность государственных органов и уполномоченного органа. Это целый клубок больших проблем, которые мы стараемся данным законом расшить, распутать клубок этих проблем.

В этой связи, если будет принят закон, дальше должна проводиться большая работа по реализации данного закона, контролю, обеспечению выполнения норм этого закона.

В целом закон старается выстраивать эту систему ответственного обращения с животными, ответственности владельцев, деятельности соответствующих государственных органов на местах. Поэтому, конечно, дальше очень важно обеспечить качественное исполнение этого закона. Рақмет.

Құрметті әріптестер, басқа сұрақтар жоқ.

Рақмет, Арман Кәрімұлы. Орныңызға отырыңыз.

Құрметті әріптестер, енді заңды талқылауға көшейік.

Сөз депутат Арубаев Сәкен Қаланұлына беріледі.

АРУБАЕВ С.Қ. Рақмет, құрметті Мәулен Сағатханұлы.

Құрметті әріптестер! Бүгін қаралып отырған заң – қоғамдағы тәртіп пен жауапкершіліктің мәдениетін жаңаша деңгейде қалыптастыруға бағытталған мазмұнды, жүйелі шешім. Соңғы жылдары елімізде жануарларға қатысты мәселелер әлеуметтік желілердегі пікірталас аясынан шығып, қоғамдық қауіпсіздікке тікелей әсер ететін өзекті мәселеге айналды. Бұралқы жан-жануардың көбеюі, адамға шабу деректері, сондай-ақ жан-жануарға қатыгездік көрсетуге байланысты резонансты оқиғалар кездейсоқ емес, бұл жүйелі сипат алғанын көрсетті. Сондықтан бұл заңды қабылдау – уақыт талабы ғана емес, мемлекеттің қоғам алдындағы жауапкершілігінің айқын көрінісі.

Қазіргі таңда бірқатар жүйелі мәселелер бар.

Біріншіден, жан-жануарды есепке алу мен бақылау жүйесі әлсіз дамыған, өңірлерде бірыңғай тәсіл қалыптаспаған. Бұралқы жан-жануарды ұстау, күтіп-бағу, есепке алу және вакцинациялау қызметтерінің құны әртүрлі, ал бөлінетін қаражаттың тиімділігіне қатысты күмән бар.

Екіншіден, жан-жануар иелерінің жауапкершілігі жеткіліксіз болып отыр, қараусыз қалдыру, көшеге тастау, тағы да басқа фактілер кең таралған.

Үшіншіден, мемлекеттік органдар арасындағы үйлестіру мен жауапкершілік нақты айқындалмаған. Бүгінде иттер мен мысықтарды есепке алудың бірыңғай ақпараттық жүйесі толық қалыптаспаған.

Ұсынылып отырған заң осы олқылықтарды жоюға бағытталған. Оның басты ерекшелігі – жекелеген нормаларды түзетумен шектелмей, саланы басқарудың жаңа моделін қалыптастыру. Ең алдымен заңда жергілікті атқарушы органдардың құзыреті нақты айқындалып, әкімдіктер жан-жануардың ұстау және серуендету орындарын белгілеу, панажайлардың жұмысын ұйымдастыру, халықты ақпараттандыру, жоғалған жан-жануарды іздестіру мен қаңғығандарының санын реттеу бойынша тікелей жауапты болады. Бұл нақты нәтижеге бағытталған басқару тетігі.

Келесі маңызды жаңашылдық – заңда негізгі құқықтық ұғымдар мен реттеу тетіктері нақтыланады, жан-жануарды есепке алу және бақылау жүйесі күшейтіледі. Бұл қараусыз жүрген жан-жануар мәселесін шешудің негізгі алғышарты. Сондай-ақ иесі жоқ жан-жануарды реттеу тәсілдері қайта қаралады, енді оларды тек аулап, босатумен шектелмей, уақытша ұстау, жаңа иелеріне беру, қажет болған жағдайда ғана басқа шараларды қолдану қарастырылған. Бұл ретте жан-жануарды жауапкершілікпен қарау мәселесінде өңірлердің дербестігін күшейтуге қатысты ұсынысты толық қолдайтынымды жеткізгім келеді.

Құрметті әріптестер! Бұл заң – тек бүгінгі мәселенің шешімі емес, ертеңгі қоғамның келбетін айқындайтын стратегиялық қадам. Біз тек жануарларға қатысты нормаларды қабылдап отырған жоқпыз, біз қоғамдағы тәртіп, жауапкершілік және адамгершілік стандарттарын жаңа деңгейге көтеріп отырмыз. Осыған орай аталған заң жобасын ұсыныстармен қолдайтынымды және әріптестерімді де қолдауға шақыратынымды жеткізгім келеді.

Назарларыңызға рақмет.

ТӨРАҒА. Рақмет.

Сөз депутат Асанова Жанна Бейсентайқызына беріледі.

АСАНОВА Ж.Б. Рақмет, Мәулен Сағатханұлы.

Құрметті әріптестер, ранее коллега всесторонне изложил особенности и цели рассматриваемого сегодня закона.

В настоящее время данный закон активно обсуждается в обществе и позволил выявить ключевые проблемы и недостатки в данной сфере. Много говорилось и о проблемах в реализации действующей модели «отлов – стерилизация – вакцинация – выпуск».

Глава государства Касым-Жомарт Кемелевич в рамках развития инициативы «Таза Қазақстан» придает особое значение формированию культуры заботы о животных, в качестве одной из основных причин проблемы безнадзорных собак отметил безответственное отношение граждан к животным.

В этой связи полагаю, что нормы рассматриваемого сегодня закона, направленные на усиление ответственности граждан, на практике продемонстрируют свою эффективность.

Вместе с тем один из вопросов, который беспокоит меня и многих граждан, – это механизм эвтаназии животных.

В настоящее время в отношении животных применяется метод «отлов – стерилизация – вакцинация – возврат в среду обитания». Однако, согласно статистическим

данным, в 2025 году из 276 тысяч 282 отловленных собак лишь 34 тысячи 438 собак, или всего 12 процентов, были выпущены обратно. При этом было бы ошибочно утверждать, что все они являлись агрессивными или представляли опасность для общества.

В данном контексте мы видим неэффективность механизмов контроля в сфере ответственного обращения с животными. В этой связи в новом законе предлагаются новые нормы, касающиеся регулирования численности безнадзорных животных.

Однако ключевой вопрос заключается в том, возможно ли физически найти животному нового владельца в течение указанных пяти суток. Именно по этой причине мы должны рассматривать данный закон не только как инструмент сокращения расходов, но прежде всего с точки зрения общественной безопасности, ответственности и системности.

Таким образом, сегодня предлагается исключить эвтаназию для регулирования численности бродячих животных.

Предлагаемые механизмы вводятся для того, чтобы не допустить жестокое обращение с животными и предложить конкретное и правовое решение сложившейся на сегодня хаотичной ситуации. Если мы не будем рассматривать проблему бродячих и безнадзорных животных на основе фактов и ответственности, а только с позиции эмоций, то очевидно, что из года в год она будет лишь усугубляться.

Данный закон, с одной стороны, четко определяет ответственность местных органов властей, с другой – напоминает гражданам об их обязанностях: животное – это не игрушка, за него необходимо нести ответственность.

Проблема безнадзорных животных – это не только вопрос приютов или бюджета, а это вопрос общественного порядка и безопасности.

Усиление гуманного подхода, совершенствование контроля и расширение обратной связи с обществом – наша общая задача.

Принятием данного закона мы прежде всего усиливаем ответственность, устраняем несистемность и предупреждаем опасные для общества ситуации. Это требование сегодняшнего дня.

В этой связи, уважаемые коллеги, призываю поддержать рассматриваемый закон с предложениями Сената Парламента. Рақмет.

ТӨРАҒА. Рақмет.

Талқылауға қатысатын басқа депутаттар жоқ. Енді заң бойынша шешім қабылдайық.

Бас комитет «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне жануарларға жауапкершілікпен қарау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жекелеген баптарын мақұлдамауды және көрсетілген баптардың жаңа редакциясымен заңды Мәжіліске қайтаруды ұсынып отыр. Осыған орай кестеге алты түзету енгізілген.

Құрметті әріптестер, осы түзетулерге байланысты қарсылықтарыңыз бар ма?

ОРНЫНАН. Жоқ.

ТӨРАҒА. Олай болса заң бойынша салыстырма кестеге енгізілген түзетулерді бас комитеттің ұсыныстарымен тұтастай дауысқа қоямын. Дауыс беру режимі қосылсын. Дауыс беріңіздер.

Нәтижесін экранда көрсетіңіздер. Заңның жекелеген баптарының жаңа редакциясы мақұлданды.

Енді Мәжіліс қабылдаған қалған баптарды дауысқа қоямын. Дауыс беру режимі қосылсын. Дауыс беріңіздер.

Нәтижесін экранда көрсетіңіздер. Мәжіліс қабылдаған қалған баптар мақұлданды.

Енді заңның жекелеген баптарын мақұлдамау және көрсетілген баптардың жаңа редакциясымен заңды Мәжіліске қайтару туралы қаулыны дауысқа қоямын. Дауыс беру режимі қосылсын. Дауыс беріңіздер.

Нәтижесін экранда көрсетіңіздер. Шешім қабылданды. Заңның жекелеген баптары мақұлданбады және заң баптардың жаңа редакциясымен Мәжіліске қайтарылды.

Құрметті әріптестер! Президент Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаев елімізде жан-жануарға қамқорлық мәдениетін қалыптастыруға үнемі баса мән беріп келеді. Бұл ретте үй жан-жануарын адамдардың қорлауына жол бермеу, азаматтардың жауапкершілігін арттыру аса маңызды.

Мемлекет басшысы өткен сенбілікте бұл бағыттағы жұмыстар да «Таза Қазақстан» акциясы аясында атқарылуы тиіс екенін нақты айтты. Осы орайда бүгін қаралған заң жан-жануарға жауапкершілікпен қарау саласындағы заңнаманы жетілдіруді көздейді. Сондай-ақ бұл құжат азаматтардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсатымен әзірленді. Нақты айтсақ, осы саладағы заңнамалық реттеу күшейтілді, сонымен қатар жан-жануар иелерінің құқықтары мен міндеттері қайта қаралды. Заңды қарау барысында сенаторлар жекелеген ережелерді жетілдіру жөнінде қосымша ұсыныстар берді. Жалпы, заң жан-жануардың қорғалуын қамтамасыз етуге және қоғамдық қауіпсіздікті арттыруға оң септігін тигізеді деп сенеміз.

Осы мәселе бойынша шақырылған азаматтарға рақмет. Сау болыңыздар.

Құрметті әріптестер, күн тәртібіндегі келесі екі мәселе Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі қабылдаған «Қазақстан Республикасының мемлекеттік қызметі туралы» Қазақстан Республикасының Заңын қарау жөнінде және Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі қабылдаған «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне мемлекеттік қызмет мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңын бірінші оқылымда қарау жөнінде.

Бұл заңдар бір-бірімен байланысты, сондықтан бас комитет оларды бірге қарауды ұсынып отыр. Қарсылық жоқ па?

ОРНЫНАН. Жоқ.

ТӨРАҒА. Олай болса баяндама жасау үшін сөз Конституциялық заңнама, сот жүйесі және құқық қорғау органдары комитетінің хатшысы Больгерт Евгений Андреевичке беріледі.

БОЛЬГЕРТ Е.А. Рақмет.

Құрметті Мәулен Сағатханұлы, құрметті депутаттар! Бүгін сіздердің назарларыңызға ұсынылып отырған жаңа «Қазақстан Республикасының мемлекеттік қызметі туралы» Заң 2024 – 2029 жылдарға арналған мемлекеттік қызметті дамыту тұжырымдамасын іске асыру мақсатында әзірленді.

Жаңа заң мемлекеттік қызмет жүйесінің тиімділігін арттыруға, мемлекеттік қызметтегі білікті салалық мамандардың тапшылығын толтыруға, сондай-ақ мемлекет ұсынатын қызметтердің сапасы мен қолжетімділігін және азаматтардың мемлекеттік қызметшілердің жұмысына қанағаттану деңгейін арттыруға, осылайша азаматтардың мемлекеттік қызметке деген сенімін нығайтуға мүмкіндік береді.

Законом вводится клиентоориентированная модель поведения, предполагающая проактивность, недопустимость отказа в государственных услугах по формальным основаниям, переход к поддерживающей модели, то есть гражданину предоставляется возможность устранить недочеты в документах, а служащий обязан предлагать меры по оптимизации процедур, сокращению сроков и устранению излишних барьеров.

Законом предусмотрен комплекс мер по существенному повышению привлекательности государственной службы и удержанию профессиональных специалистов. В частности, вводится механизм горизонтального карьерного роста в рамках одной должности. Закрепляется обязательная индексация заработной платы государственных служащих не реже одного раза в три года.

Особое внимание уделено социальным гарантиям.

Государственным служащим предоставляются выплаты при переводе в другой населенный пункт, включая подъемное пособие и компенсацию расходов на переезд.

Предусмотрено единовременное вознаграждение при выходе на пенсию в размере четырех окладов для сотрудников со стажем не менее 25 лет и наличием государственных или ведомственных наград.

Вводятся дополнительно оплачиваемые дни отпуска в зависимости от стажа государственной службы: три дня при стаже от 10 лет, пять дней при стаже от 15 лет и десять дней при стаже от 20 лет.

Предусмотрены краткосрочные оплачиваемые отпуска по семейным обстоятельствам.

Установление гарантий и компенсационных выплат в размере заработной платы или разницы в заработной плате государственным служащим, восстановленным на государственной службе, в случае незаконного увольнения или понижения в должности.

Закон совершенствует систему дисциплинарной ответственности: вводятся более гибкие подходы с учетом смягчающих и отягчающих обстоятельств, определяются случаи, исключающие ответственность, а также устанавливаются различные сроки действия взысканий.

Помимо этого, внедряются такие профилактические меры воздействия, как предупреждения, беседы и проверка компетенций. Усиливаются гарантии защиты государственных служащих от незаконного вмешательства в их профессиональную деятельность.

Важным направлением является повышение прозрачности и профессионализации государственной службы. Вводится институт предварительной подготовки кандидатов с

возможностью последующего трудоустройства без конкурса. Процедуры отбора переводятся в цифровой формат через систему «eҚызмет».

Усиливается роль кадровых служб в кадровом планировании, а также создаются службы профилактики правонарушений для контроля соблюдения законодательства и противодействия коррупции.

Дополнительно укрепляется институт наставничества, предусматривающий передачу опыта от старших сотрудников, включая возможность продления их службы после достижения пенсионного возраста.

Закон также определяет правовой статус лиц, содействующих реализации функций государства, в том числе иностранных и контрактных работников, вводит ограничения по совместной службе родственников и требования к медицинскому освидетельствованию на предмет потребления наркотических средств, психотропных веществ, их аналогов в зависимости от характера и специфики выполняемых должностных обязанностей и других критериев.

Законом предусматривается определение правового статуса избираемых государственных служащих, механизма занятия избираемой государственной должности, а также порядка прохождения и прекращения ими государственной службы.

Сопутствующий Закон «О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты Республики Казахстан по вопросам государственной службы» вносит изменения в 18 законодательных актов, в том числе Трудовой кодекс и Кодекс «О здоровье народа и системе здравоохранения».

Закон направлен на приведение действующих законов в соответствие с положениями основного Закона «О государственной службе Республики Казахстан» и совершенствование отдельных отраслей законодательства.

Оба закона прошли всестороннее обсуждение на заседаниях рабочей группы. Замечаний и предложений от постоянных комитетов Сената по концепции законов не поступало.

Құрметті Төраға, құрметті әріптестер! Конституциялық заңнама, сот жүйесі және құқық қорғау органдары комитеті «Қазақстан Республикасы Парламентінің комитеттері мен комиссиялары туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 29-бабы 7) тармақшасына сәйкес:

«Қазақстан Республикасының мемлекеттік қызметі туралы» Қазақстан Республикасының Заңын Қазақстан Республикасы Конституциясының 61-бабы 4-тармағына сәйкес мақұлдауды ұсынады;

«Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне мемлекеттік қызмет мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңын Қазақстан Республикасы Сенаты Регламентінің 58-тармағына сәйкес бірінші оқылымда мақұлдауды ұсынады.

Назарларыңызға рақмет.

ТӨРАҒА. Рақмет.

Құрметті әріптестер, заңдар бойынша сұрақтарыңыз бар ма?

Сөз депутат Лукин Андрей Ивановичке беріледі.

ЛУКИН А.И. Рақмет, құрметті Мәулен Сағатханұлы.

Мои вопросы адресуются заместителю Председателя Агентства по делам государственной службы Республики Казахстан.

Уважаемый Салауат Силибаевич! Рассматриваемым сопутствующим законом предусмотрена регламентация порядка и оснований проведения медицинского освидетельствования государственных служащих на предмет потребления наркотических средств, психотропных веществ и их аналогов, а также перечень должностей, подлежащих медицинскому освидетельствованию.

По каким критериям формируется перечень должностей? Конкретно какие должности подлежат обязательному освидетельствованию?

В какой мере данная законодательная мера будет способствовать предупреждению незаконного потребления наркотических средств, психотропных веществ и их аналогов государственными служащими, а также обеспечению надлежащего уровня их профессиональной пригодности? Благодарю.

ТӨРАҒА. Мемлекеттік қызмет істері агенттігі төрағасының орынбасары Мүксімов Салауат Сыйлыбайұлы, жауап беріңіз.

МҮКСІМОВ С.С. Рақмет, Мәулен Сағатханұлы.

В целом закон группирует на два основания тех должностных лиц, которые должны ежегодно в обязательном порядке проходить наркоскрининг. Это обязательные основания. К ним попадают лица, занимающие руководящую должность, то есть те, которые имеют в подчинении других служащих.

И факультативные основания. Это те основания, которые в зависимости от характера и содержания должностных обязанностей определяются руководителем государственного органа. Например, работа с государственными секретами.

Кроме того, надо признать, что обязательное проведение наркоскрининга на ежегодной основе – это новелла представленного закона. В первую очередь его можно и необходимо относить к запретам и ограничениям.

В этой части надо сказать, что с точки зрения позиции Конституционного Суда любые ограничения и запреты на государственной службе могут быть продиктованы, если они направлены и обусловлены необходимостью повышения эффективности государственного управления и доверия со стороны граждан к государственной службе, государству и его институтам, а также недопущения злоупотреблений.

Вопросы по обеспечению безупречной репутации и чистоты рядов на государственной службе диктуются обоснованными законом целями. Спасибо.

ТӨРАҒА. Рақмет.

Сөз депутат Жәргенбаев Жанболат Әкебайұлына беріледі.

ЖӨРГЕНБАЕВ Ж.Ә. Рақмет, Мәулен Сағатханұлы.

Менің сұрағым Қазақстан Республикасы Мемлекеттік қызмет істері агенттігінің өкіліне.

Құрметті Салауат Сыйлыбайұлы! Мемлекеттік қызметті дамытудың 2024 – 2029 жылдарға арналған тұжырымдамасына сәйкес 30 жасқа дейінгі мемлекеттік қызметшілер үлесінің төмендеуі байқалады (2019 жылы 23 пайыздан 2023 жылы 17 пайызға дейін). Бұл мемлекеттік қызметтің жастар үшін тартымдылығының төмендегенін көрсетеді. Осыған байланысты түсіндіруіңізді сұраймын.

Жастарды мемлекеттік қызметке тарту үшін қандай ынталандыру шараларын енгізу жоспарлануда, оның ішінде жұмысқа түсуді жеңілдету, жұмысқа орналасу кепілдігі, бәсекелестік, төлем шарттары, мансаптық өсу және қазіргі заманғы еңбек жағдайлары? Рақмет.

ТӨРАҒА. Салауат Сыйлыбайұлы, жауап беріңіз.

МҮКСІМОВ С.С. Қаралып отырған заңда мемлекеттік қызметтің жастарға тартымдылығын қамтамасыз ету мақсатында бірнеше жаңа қадам жасақталып отыр. Осы күнге дейін үздік, жоғары бағамен бітірген жоғары оқу орындарының түлектерінде ауылдық жерлерге барып, конкурстық жұмысқа тұру мүмкіндігі болған еді. Ол мемлекеттік грант иелеріне ғана тиесілі болды. Ал бұл заң жобасында ақылы оқу орындарын бітірген үздік түлектерге де осындай мүмкіндік ашылып отыр.

Жалпы алғанда, «Қазақстан Республикасының мемлекеттік қызметі туралы» Заңда мектеп жасынан бастап мемлекеттік қызметке тарту тетіктері де алғаш рет жүйелі түрде қаралып отыр. Одан бөлек Президенттік кадрлық резерв, өңірлік кадрлық жастар резерві, осылардың барлығы заңда жаңа құқықтық негізде орын алып отыр. Бұл жастарға үлкен түрткі және мотивация деп есептеймін.

Ендігі мәселе, әрине, бұл – цифрлық іріктеу. Осы заңмен агенттіктің екі жыл бойы пилоттық деңгейде цифрлық іріктеу жүргізгені қазір заңдастырылып, біз бұрын жалғасын тапқан ішкі конкурстан бас тартып отырмыз. Демек осылайша ендігі мемлекеттік қызметке іріктеу тек қана цифрлық деңгейде болады. Әлемнің кез келген нүктесінен тәулігіне 24 сағат әр жас маманға, үміткерге мемлекеттік қызметті жүзеге асыруға мүмкіндік бар. Одан бөлек әлеуметтік кепілдіктерге келетін болсақ, жастарды тартымдылық жағынан күшейтіп, мотивация жасау үшін (бүгінгі баяндамада жақсы айтылды) бірқатар бастамалар бар. Ол көлденеңнен жылжу. Әр жас маман өзінің лауазымдық деңгейін өсіре, кәсіби деңгейін дәлелдеп, вертикальды тұрған бос лауазымды күтпей-ақ жоғары тұрған жалақыға қол жеткізуге әбден мүмкіндік алады. Егер басқа елді мекенге ауысатын болса, онда елімізде бұрын-соңды болмаған көптеген әлеуметтік кепілдіктер бар, соның ішінде көтерме төлемдер, мүлігін тасымалдау үшін төлемдер беріледі, тұрғын үй беріледі, егер берілмесе тұрғын үйді жалдау үшін төлемдер беріледі және демалыс беру күндері де созылады. Бұл жастарды мемлекеттік қызметте ұстап қалу үшін жасалған қадамдар деп есептеймін. Сол себепті әсіресе жастарға барлық кепілдіктер мен жеңілдіктер осы қаралып отырған заңмен жасалып отыр. Рақмет.

ТӨРАҒА. Бұл өте дұрыс нәрсе. Әрине, ондай ұсыныстарды біз қолдаймыз, жастарды көбірек мемлекеттік қызметке тарту керек. Білікті, білімді, болашағы бар жастарға әрі қарай әлеуметтік кепілдіктер беру керек, жалақыларын бірте-бірте өсіру жағдайларын қалыптастыру керек. Сонымен қатар біліктілік тұрғысынан, кәсібилік тұрғысынан жастармен көбірек жұмыс істеген де абзал. Егер жастар өздері үйреніп жатса біреуден қарап үйренбейтіндей соларды жүйелі түрде дайындау мәселесі де бүгін толыққанды шешілмеген сияқты. Жалпы, жастармен көбірек жұмыс істеу керек (олардың сараптамалық қабілеттерін арттыруға, жазу қабілеттерін арттыруға). Біз көп нәрсені көріп жүрміз, өзімізге келіп жатқан қағаздарды қараймыз, кейбір құжаттардың қалай дайындалғанын көріп жатырмыз, заң жобаларының сапасын көріп жүрміз. Сол себепті жас мемлекеттік қызметшілердің кәсіби біліктіліктерін арттырумен жүйелі түрде жұмыс істеу керек деп есептеймін.

Осы бағытта соңғы жылдары Сенаттың жүзеге асыра бастаған біраз жобалары бар, Сараптау мектебі бар, басқа да біздің жобаларымыз бар. Солардың аясында біз қолымыздан келгенше Сенатта жұмыс істеп жүрген немесе Сенаттың айналасында жұмыс істеп жүрген жастарымызды, сарапшыларды бір жағынан біліктілік тұрғысынан өсіруге, екінші жағынан оларға дұрыс идеология беруге, ойларында дұрыс құндылықтарды қалыптастыруға бағытталған кешенді жұмыстарды бастағанбыз. Сол жұмыстарды әрі қарай да жалғастыру керек. Мүмкін, ол жұмыстарды сіздердің көмектеріңізбен жаңа деңгейге де шығару керек шығар.

Жалпы, әлеуметтік мәселелерден басқа жастар мемлекеттік қызметке барған кезде бір нәрсені үйренсем, маман болсам, әрі қарай өсем деп ниеттеніп барады. Әрі қарай мемлекетке, халыққа қызмет етсем деген ниетпен барады. Осындай ниеттерін қолдап, олардың өсуіне, оның ішінде кәсіби өсуіне де көмектесу үлкен мақсаттардың бірі деп есептейміз. Сондықтан бұл бағытта алдағы уақытта біраз жұмыстарды жүзеге асыру керек сияқты. Осы бағыттарда жұмыс істейсіздер деп сенеміз.

Құрметті әріптестер, келесі сөз депутат Рахметова Әсем Қалашбайқызына беріледі.

РАХМЕТОВА Ә.Қ. Рақмет, құрметті Мәулен Сағатханұлы.

Менің сұрағым да Мемлекеттік қызмет істері агенттігінің өкіліне.

Құрметті Салауат Сыйлыбайұлы! Заңның 1-бабы 21) тармақшасында орталық мемлекеттік органның аумақтық бөлімшелерінің басшысы мемлекеттік орган басшысына теңестіріліп отыр. Алайда Қазақстан Республикасының Әкімшілік рәсімдік-процестік кодексінде мемлекеттік органның негізгі функцияларының бірі ретінде Қазақстан Республикасы Конституциясының, оның заңдарының және өзге де нормативтік құқықтық актілерінің негізінде жалпыға бірдей міндетті мінез-құлық қағидаларын айқындайтын актілерді басып шығару деп анықталған. Осы ретте орталық мемлекеттік органның аумақтық бөлімшелерінің басшысын мемлекеттік орган басшысымен теңестіру кодекстің аталған нормасына қарама-қайшы келмей ма?

Сонымен қатар ендігі уақытта бұндай аумақтық бөлімшелерге жалпыға бірдей міндетті актілерді басып шығару функциясы беріледі деген сөз бе?

Жалпы, берілген жағдайда бұл аумақтық бөлімшелер басшысына қойылатын талаптар күшейтілетін болады ма? Рақмет.

ТӨРАҒА. Жауап беріңіз.

МҮКСІМОВ С.С. Рақмет, Әсем Қалашбайқызы.

Жалпы осы сәтті пайдалана отырып мен осы екі ұғымның айырмашылығын айтып өтейін.

Әкімшілік рәсімдік заңнама расында жария құқық саласына жатады. Ал осы ұсынылып отырған заң мемлекеттік қызмет туралы заң болған соң, ол көбіне еңбек қатынастарын реттейді. Өздеріңізге белгілі, еңбек қатынастары жеке құқық саласына жатады. Сол себепті екі дербес құқық саласында, әрине, бірінде императивті, екіншісінде диспозитивті қағидаларға сүйенетін болса, онда осы екі құқық саласын реттейтін қоғамдық қатынастар да бөлек сипатта болады. Мысалы, егер рәсімдік әкімшілік құқық саласы жария құқық саласына жататын болса, әрине, мемлекеттік орган ретінде уәкілетті орган оған жатқызылады. Ол сол саладағы мемлекеттік саясатты атқарады, қажетті нормашығарушылық функцияны атқарады және ол тұрғыда тек министрлік осыны өз құзыреті тұрғысынан атқарады. Ал оған тәуелді оның аумақтық департаменттері ондай функцияға ие емес. Ал мемлекеттік қызмет саласы (мен бағана айтып өттім) жеке құқық саласы болғандықтан, бұл жерде, мысалы, егер аумақтық министрліктің департаментіне жас маман, үміткер келіп жұмысқа орналасса, онда еңбек құқық қатынастарына сол аумақтық департаментпен қана түседі, министрлікпен емес. Сол себепті егер кейіннен өзара дау туындап, ол сотқа баратын болса жауапкер немесе талап қоюшы ретінде министрлік емес, сол аумақтық департамент саналады, ал оның басшысы өз құзыреті шеңберінде осыған тиісті деңгейді өкілеттік жасайды. Сол себепті осы екі құқық саласындағы өзіндік ұғым мен дефиниция өз тарапынан сол құқық саласына ғана қатысты болады. Рақмет.

ТӨРАҒА. Сөз депутат Шиповских Геннадий Геннадиевичке беріледі.

ШИПОВСКИХ Г.Г. Рақмет, құрметті Мәулен Сағатханұлы.

Менің сұрағым Қазақстан Республикасы Мемлекеттік қызмет істері агенттігінің өкіліне.

Қаралып отырған «Қазақстан Республикасының мемлекеттік қызметі туралы» Заңның 78-бабына назар аударатын болсақ, бізде мемлекеттік қызмет саласындағы заңнаманың сақталуын және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимылды үйлестіру мақсатында штаты 120 бірліктен кем емес мемлекеттік органдарда құқық бұзушылықтардың алдын алу қызметін құру көзделіп отыр.

Құрметті Салауат Сыйлыбайұлы, осы мәселеге байланысты өзіңізге бірқатар сұрақтарым бар.

Бірінші. Аталған қызмет пен ішкі бақылау, комплаенс және кадр жұмысы функцияларын жүзеге асыратын өзге де бөлімшелердің өкілеттіктерінің арасы қалай жіктеледі?

Екінші. Профилактикалық іс-шараларды іске асырудың стандарттары мен бірыңғай әдістемесі қарастырылған ба?

Үшінші. Ұсынылып отырған модель артық басқару вертикаліне және функциялардың қайталануына алып келмей ме? Жалпы айтқанда, аппараттың онсыз да қарбалас жұмысын одан сайын қарбаластыққа апармай ма? Рақмет.

ТӨРАҒА. Салауат Сыйлыбайұлы, жауап беріңіз.

МҮКСІМОВ С.С. Рақмет. Сұрағыңыз орынды.

Қазіргі уақытта әр мемлекеттік органда түрлі құрылымдық бөлімшелер алдын алу функцияларын атқарады. Мысалы, бір мемлекеттік органда мемлекеттік қызмет көрсету сапасын ішкі қадағалауға арналған қызмет болса, бірінде ол болмауы әбден ықтимал. Одан бөлек көптеген алдын алу шараларын қазіргі таңда біз кадр қызметіне жүктеп қойып отырмыз. Олар өзінің негізгі жұмысынан тыс құқық бұзушылықтың алдын алу, соған тиесілі жұмыс атқаруға көңіл бөлуге мәжбүр. Сол себепті мемлекеттік органда осындай жағдайлар болғанда біз міндетті түрде құқық бұзушылықтың алдын алу қызметін құруды көздеп отырмыз. Олардың негізгі әдістемелік жұмысы, әрине, бір стандартты болады, себебі оларды әдеп жөніндегі уәкілдер басқарады. Ал өз кезегінде әдеп жөніндегі уәкілдер заңда агенттіктің өкілдері ретінде саналады. Сол себепті біз қазіргі уақыттағы қолданыста бар құрылымдық бөлімшелерден жоспарланып отырған құқық бұзушылықтың алдын алу қызметін құратын болғандықтан, ол ешқандай да бір қаржыны немесе қосымша кадрлық бірлікті талап етпейді. Рақмет.

ТӨРАҒА. Сөз депутат Карплюк Сергей Алексеевичке беріледі.

КАРПЛЮК С.А. Рақмет, құрметті Мәулен Сағатханұлы.

В рамках новой редакции закона предусмотрено внедрение механизма горизонтального карьерного продвижения, синхронизированного с системой оплаты труда, что является важным элементом модернизации кадровой политики и направлено на повышение мотивации государственных служащих без изменения занимаемой должности.

Вместе с тем, учитывая, что данный механизм является новым для системы государственной службы, его эффективность напрямую будет зависеть от прозрачности и объективности процедур его применения.

Уважаемый Салауат Силибаевич, в этой связи прошу пояснить. Каким образом будет обеспечена четкая взаимосвязь между результативностью деятельности государственного служащего, качеством исполнения должностных обязанностей и принятием решений о его горизонтальном карьерном продвижении. Какие единые критерии и показатели оценки будут применяться на практике? Спасибо.

ТӨРАҒА. Салауат Сыйлыбайұлы, жауап беріңіз.

МҮКСІМОВ С.С. Уважаемый Сергей Алексеевич, спасибо за вопросы.

Пользуясь случаем, хочу сказать, что горизонтальная модель карьерного продвижения характерна для достаточного количества ведущих стран. По сути, мы сегодня восстанавливаем подобную историческую справедливость, когда наш государственный

служащий, помимо вертикального продвижения, может рассчитывать на горизонтальное продвижение в рамках одной должности вопреки тому, есть вакантная вышестоящая должность или нет. Соответственно, сообразно своему должностному уровню он может рассчитывать на повышение оплаты труда.

Вопрос о присуждении следующего должностного уровня должен быть объективным, без человеческого фактора. Поэтому процедура прохождения от одного уровня к другому полностью будет оцифрована в системе «eQuzmet». Сегодня ожидается, что здесь будут внедрены четыре должностных уровня: четвертый – базовый, достижение третьего, второго предполагает стаж на этой должности три года, кроме того, положительные результаты оценки эффективности этого государственного служащего, отсутствие дисциплинарных взысканий, а именно этических и дискредитирующих государственную службу, самое главное, по достижении этого стажа прохождение необходимого набора обучения и стажировки.

Путем продвижения по горизонтальной лестнице через систему «eQuzmet» присуждение следующего должностного уровня будет проходить в цифровом формате автоматически без человеческого фактора. Таким образом будет обеспечена прозрачность и надлежащий цифровой контроль за этим процессом. Спасибо.

ТӨРАҒА. Но речь идет о перемещении не только внутри одного государственного органа, например, Аппарата Сената, а речь идет о перемещении из Аппарата Сената, условно, в Министерство финансов или Министерство национальной экономики. Как вы здесь можете исключать человеческий фактор? Если, например, директор департамента одного министерства хочет перейти в другое, то Вы говорите, что это будет автоматически в цифровом формате. Но есть люди, которые дальше будут работать с этим директором департамента, в частности, заместитель министра, министр. А их мнение разве здесь не должно учитываться? Как вы хотите проводить этот процесс без человеческого участия? Это во-первых.

Во-вторых, если он туда передвигается, то там должна быть соответствующая вакансия, не может быть двух заместителей директора, если по штатному расписанию там только одна позиция. Соответственно, нужна вакансия.

Здесь такой вопрос: если вакансия образовывается, то у руководителя может быть свое мнение, кого-то изнутри надо поднять. Такое часто бывает, в том числе в Аппарате Сената такая политика, чтобы люди росли изнутри. Если на эту вакансию претендуют из других государственных органов, акиматов, тогда не получится ли, что изнутри не будут расти люди? Если мы отдаем приоритет такому горизонтальному перемещению, как тогда внутри министерств руководители будут выращивать своих? Это тоже вопрос меритократии. Как вы здесь хотите обойтись без человеческого фактора?

Пожалуйста.

МҮКСІМОВ С.С. Спасибо, Маулен Сагатханулы.

Да, действительно, должностные перемещения возможны не только внутри государственного органа, но и между государственными органами. Этот момент тоже предусмотрен законом. Таким образом, квалификационные требования, которые

предъявляют к каждой должности (соответствующий уровень знаний, по образованию, стажу и так далее), будут приравнены. Если соответствующая приравненная должность, из одного органа он переходит в другой орган, то он сохраняет свой должностной уровень. Если он был на втором или третьем уровне, соответственно, за ним шлейфом сохраняется этот уровень и переходит.

Речь идет о том, когда человек, находящийся на одной должности, к примеру, в позиции главного консультанта, не рассчитывая на повышение в качестве заместителя заведующего или заведующего отделом, по истечении определенного стажа три года может достичь следующей категории – высшей. Соответственно, у него повышается оплата труда. Это называется горизонтальной моделью, когда он, не дожидаясь вакансии, продвигается, находясь на одной должности.

Да, при перемещении в другой государственный орган он путем конкурсных процедур или иных форм должностного перемещения вынужден занять эту должность.

Еще раз говорю, если подобная должность будет приравнена к той, которую он прежде занимал, должностной уровень за ним будет сохраняться.

ТӨРАҒА. Рақмет.

Сөз депутат Есбай Амангелді Ғабдылкәрімұлына беріледі.

ЕСБАЙ А.Ғ. Рақмет, құрметті Мәулен Сағатханұлы.

Менің сұрағым агенттіктің өкіліне.

Құрметті Салауат Сыйлыбайұлы! «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне мемлекеттік қызмет мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Заңның 1-бабы 11-тармағы мен «Мемлекеттік мүлік туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 139-бабы 3-тармағы жаңа редакцияда беріліп, Қазақстан Республикасының Президенті лауазымға тағайындайтын және лауазымнан босататын білім беру және мәдениет саласындағы жекелеген мемлекеттік кәсіпорындардың бірінші басшыларын қоспағанда республикалық мемлекеттік кәсіпорын және коммуналдық мемлекеттік кәсіпорын басшысын тағайындау, басшының кандидатурасын келісу, оны аттестаттаудан өткізу мемлекеттік қызмет істері жөніндегі уәкілетті орган айқындайтын тәртіппен жүзеге асырылатын болады. Осыған байланысты менде сұрақ бар.

Құрметті Салауат Сыйлыбайұлы, норманы қабылдау бұл мемлекеттік кәсіпорындар басшысын тағайындауды, басшының кандидатурасын келісуді, оны аттестаттаудан өткізуді мемлекеттік қызмет істері жөніндегі уәкілетті орган жүзеге асырады дегенді білдіреді ме? Бүгінде бұл функцияны Ұлттық экономика министрлігі атқарып, экономика салаларының қажеттілігіне қарай бекітіп отыр. Ұсынылып отырған жаңа механизмнің тиімділігі неде?

ТӨРАҒА. Салауат Сыйлыбайұлы, жауап беріңіз.

МҮКСІМОВ С.С. Сұрағыңызға рақмет.

Жалпы алғанда, «Қазақстан Республикасының мемлекеттік қызметі туралы» Заңның жаңа редакцияда дайындалуы Мемлекет басшысының мемлекеттік аппаратты сервистік

және клиентке бағдарланған концепцияны жолға қою жөніндегі тапсырмасының аясында атқарылып отыр.

Бәрімізге белгілі, «мемлекеттік аппарат» ұғымына тек мемлекеттік қызмет емес, жалпы басқа да мемлекетке жүктелген функция мен міндеттерді атқаратын лауазымды тұлғалар жатады. Оның қатарында мемлекеттік мекеме, мемлекеттік кәсіпорынның басшылары бар. Сол себепті жемқорлыққа қарсы заңнамасына сәйкес жемқорлық құқық бұзушылық субъектісі қатарына жатқызылған. Дәл солай оларға да барлық шектеулер тарайды. Демек біз осы лауазымға кездейсоқ адам келмеу керектігін алға тартып отырмыз. Міндетті түрде цифрлық форматта іріктеуден өтіп, нағыз осыған лайықты азамат орын алу керек. Тек осылайша ғана біз жаңа сервистік мемлекеттік концепция аясында әр азаматқа, жалпы қоғамға сапалы, әрі қолжетімді мемлекеттік қызмет көрсетеміз деп ойлаймыз. Рақмет.

ТӨРАҒА. Рақмет. Басқа сұрақтар жоқ.

Рақмет, Евгений Андреевич. Орныңызға отырыңыз.

Құрметті әріптестер, енді заңдарды талқылауға көшейік.

Сөз депутат Қадырбек Мұрат Болатұлына беріледі.

ҚАДЫРБЕК М.Б. Рақмет.

Құрметті Мәулен Сағатханұлы, құрметті әріптестер! Жүргізіліп отырған реформалардың динамикасы, сондай-ақ елдің қоғамдық-саяси, әлеуметтік-экономикалық өмірін жаңғыртуға, азаматтардың әл-ауқатын жақсартуға бағытталған түбегейлі өзгерістердің ауқымы мемлекеттік қызметті одан әрі дамыту қажеттілігін көрсетеді. Осы орай жаңа «Қазақстан Республикасының мемлекеттік қызметі туралы» Заңды қабылдау мемлекеттік қызмет институтын дамытудағы уақытылы әрі стратегиялық маңызды қадам болып табылады. Өйткені мемлекеттік қызмет елдің әлеуметтік-экономикалық дамуына тікелей ықпал ететін негізгі институттардың бірі.

Заңның негізгі міндеттерінің бірі – мемлекеттік қызметшілердің мемлекет көрсететін қызметтердің сапасы мен қолжетімділігін қамтамасыз етуге бағытталған клиентке бағдарланған мінез-құлық моделін белгілеу, азаматтардың сұраныстары мен қажеттіліктеріне жедел ден қоюды қоса алғанда олармен өзара тиімді іс-қимыл үшін жұмыс жасайды, өтініштерді карауда формальды негіздер бойынша бас тартуға жол бермеу болып саналады.

Жаңа заң заманауи, кәсіби және азаматтарға бағдарланған мемлекеттік қызметті қалыптастыруға бағытталған. Оның басты мақсаты – мемлекеттік органдар қызметінің тиімділігін арттыру және халыққа сапалы мемлекеттік қызмет көрсетуді қамтамасыз ету.

Маңызды жаңалықтардың бірі – мемлекеттік қызметтің жаңа моделін бекіту. Бұрынғы көзқарастан айырмашылығы – мемлекеттік қызмет тек еңбек қатынасы ретінде ғана емес, қоғам мен мемлекетке қызмет етудің ерекше нысаны ретінде қарастырылады. Бұл мемлекеттік қызметшілердің жеке және кәсіби қасиеттеріне қойылатын талаптарды күшейтеді.

Мемлекеттік қызмет қағидаттарына елеулі өзгерістер енгізілген. Олардың қатарында заңдылық, адам және азаматтың құқықтары мен бостандықтарының басымдығы,

есептілік, бақылауда болу және жауаптылық, меритократия қағидаттары бар. Мемлекеттік қызметшінің мінсіз беделін қалыптастыруға және қызметтік әдеп нормаларын сақтауға ерекше назар аударылып отыр. Аталған тәсілді іске асыру мемлекеттік аппаратта білікті салалық мамандардың тапшылығын болдырмауға, сондай-ақ мемлекеттік қызмет жүйесінде олардың кәсіби және мансаптық тұрғыдан одан әрі дамуына тұрақты жағдай жасауға мүмкіндік береді. Бір лауазым шеңберінде деңгейлес қызметтік ілгерілету тетігін енгізу мемлекеттік қызметтен білікті кадрлардың кетуін азайтуға, оның тартымдылығын арттыруға және дарынды әрі құзыретті мамандарды ұстап қалу үшін жағдай жасауға мүмкіндік береді.

Мемлекеттік қызметшілердің кәсіби даму мәселелеріне айтарлықтай көңіл бөлінуде. Заң міндетті түрде біліктілікті арттыруды, тәлімгерлікті енгізуді және жұмыс тиімділігін тұрақты бағалауды міндеттейді. Бұл жоғары кәсіби кадрлық құрамды қалыптастыруға бағытталған.

Мемлекеттік қызметшілерді әлеуметтік қорғау жүйесін жетілдірудің маңызы да жоғары. Заң еңбек жағдайларын жақсарту, еңбекақы деңгейін арттыру және әлеуметтік кепілдіктерді қамтамасыз ету шараларын қарастырады. Осылайша жаңа «Қазақстан Республикасының мемлекеттік қызметі туралы» Қазақстан Республикасының Заңы тиімді, ашық және кәсіби мемлекеттік басқару жүйесін құруға бағытталған. Оны іске асыру мемлекеттік қызметтердің сапасын арттыруға, азаматтардың мемлекеттік институттарға сенімін нығайтуға және елдің тұрақты дамуын қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

Құрметті әріптестер! Айтылғандарды ескере келе, мен қаралып отырған заңдарды қолдаймын және әріптестерімді де оларды қолдауға шақырамын.

Назарларыңызға рақмет.

ТӨРАҒА. Рақмет.

Талқылауға қатысатын басқа депутаттар жоқ. Енді заңдар бойынша жеке-жеке шешім қабылдайық.

Алдымен «Қазақстан Республикасының мемлекеттік қызметі туралы» Қазақстан Республикасының Заңын мақұлдау жөніндегі Сенат қаулысын дауысқа қоямын. Дауыс беру режимі қосылсын. Дауыс беріңіздер.

Нәтижесін экранда көрсетіңіздер. Заң мақұлданды.

Енді «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне мемлекеттік қызмет мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңын бірінші оқылымда мақұлдау жөніндегі Сенат қаулысын дауысқа қоямын. Дауыс беру режимі қосылсын. Дауыс беріңіздер.

Нәтижесін экранда көрсетіңіздер. Қаулы қабылданды.

Бас комитетке заңды екінші оқылымға әзірлеу тапсырылады.

Сөз Бекназаров Нұрлан Құдиярұлына беріледі.

БЕКНАЗАРОВ Н.Қ. Рақмет.

Құрметті Мәулен Сағатханұлы, құрметті депутаттар! Сенат отырысының күн тәртібіне «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне мемлекеттік қызмет

мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңын екінші оқылымда қарауға енгізуді сұраймын. Рақмет.

ТӨРАҒА. Құрметті әріптестер, бұл ұсынысты дауысқа қоямын. Дауыс беру режимі қосылсын. Дауыс беріңіздер.

Нәтижесін экранда көрсетіңіздер. Шешім қабылданды. Заң бүгін екінші оқылымда қаралады.

Құрметті әріптестер, күн тәртібіне қосымша енгізілген мәселе бойынша комитеттің отырысын өткізу үшін 10 минутқа үзіліс жариялаймын.

ҮЗІЛІС.

ҮЗІЛІСТЕН KEЙІН.

ТӨРАҒА. Құрметті депутаттар, тіркеуден өтулеріңізді сұраймын. Тіркеу режимі қосылсын.

Қажетті кворум бар. Жұмысымызды жалғастырайық.

Құрметті әріптестер, күн тәртібіне қосымша енгізілген «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне мемлекеттік қызмет мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңын екінші оқылымда қараймыз.

Сөз сенатор Большерт Евгений Андреевичке беріледі.

БОЛЬГЕРТ Е.А. Рақмет, құрметті Мәулен Сағатханұлы.

Құрметті әріптестер! Закон «О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты Республики Казахстан по вопросам государственной службы» рассмотрен на заседании Сената и одобрен в первом чтении.

Он направлен на реализацию основного Закона «О государственной службе Республики Казахстан», а также на приведение норм действующих законов в соответствие с нормами нового закона.

Законом предусматриваются следующие основные положения:

уточняется компетенция уполномоченного государственного органа по труду в области регулирования трудовых отношений;

предусматривается прохождение обязательного медицинского освидетельствования государственных служащих на предмет потребления наркотических средств, психотропных веществ и их аналогов в целях профилактики их незаконного потребления. Согласно закону основанием для направления государственных служащих на прохождение медицинского освидетельствования на предмет потребления наркотических средств, психотропных веществ и их аналогов будет являться включение занимаемых ими государственных должностей в перечень должностей, подлежащих медицинскому освидетельствованию, который будет формироваться с учетом законодательно определенных критериев. В частности, в зависимости от характера и специфики выполняемых должностных обязанностей, связанных с повышенным уровнем ответственности и рисков;

регламентируется порядок осуществления выплат при передислокации государственного органа, а также выплат при должностном перемещении по службе, связанном с переездом из одного населенного пункта в другой;

льготное исчисление выслуги для участковых инспекторов полиции в сельской местности (1 месяц службы за 1,5 месяца) и другие;

присвоение специального звания «старший лейтенант» выпускникам, окончившим с отличием полный курс очной формы обучения по образовательным программам высшего образования в ведомственных высших учебных заведениях, с предоставлением им приоритетного права выбора вакантных должностей для последующего прохождения службы.

В целом реализация закона позволит обеспечить правовую согласованность отдельных норм ряда отраслевых законов, а также усовершенствовать отдельные отрасли законодательства.

С учетом изложенного Комитет по конституционному законодательству, судебной системе и правоохранительным органам соответствии с пунктом 4 статьи 61 Конституции Республики Казахстан рекомендует одобрить Закон Республики Казахстан «О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты Республики Казахстан по вопросам государственной службы».

Благодарю за внимание.

ТӨРАҒА. Рақмет, Евгений Андреевич.

Құрметті әріптестер, заңды бірінші оқылымда жан-жақты талқыладық. Тағы талқылаудың қажеті бар ма?

ОРНЫНАН. Жоқ.

ТӨРАҒА. Олай болса заң бойынша шешім қабылдайық.

«Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне мемлекеттік қызмет мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңын мақұлдау жөніндегі Сенат қаулысын дауысқа қоямын. Дауыс беру режимі қосылсын. Дауыс беріңіздер.

Нәтижесін экранда көрсетіңіздер. Заң мақұлданды.

Құрметті әріптестер! Президент Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаев мемлекеттік басқару жүйесін жетілдіру және жаңа басқару мәдениетін қалыптастыру қажет екенін үнемі айтып келеді.

Елдегі реформаларды сапалы жүзеге асыру жолында кәсіби мемлекеттік аппараттың ролі айрықша екені анық. Осы ретте бүгін мемлекеттік қызмет жүйесін жетілдіруді көздейтін жаңа жеке заң қабылданып отыр. Жаңа заң аясында мемлекеттік қызметке кірудің, оны өткерудің және тоқтатудың құқықтық тетіктері жетілдірілді. Сондай-ақ мемлекеттік қызметшілердің әлеуметтік және кәсіби кепілдіктерін күшейтетін нормалар қарастырылды. Қызметшілердің жауапкершілігін реттейтін нормалар да қайта қаралып отыр. Сонымен бірге мемлекеттік қызметтің кәсіби сапасын арттыруға баса мән берілді. Сондай-ақ ілеспе заңның аясында негізгі заңды жүзеге асыруға арналған өзге де маңызды

нормалар топтамасы қамтылды. Жалпы, бұл заңдар мемлекеттік қызмет жүйесінің тиімділігін және халыққа қызмет көрсету сапасын арттыруға оң септігін тигізеді деп сенеміз.

Осы мәселелер бойынша шақырылған азаматтарға рақмет. Сау болыңыздар.

Құрметті депутаттар, күн тәртібіндегі мәселелер толық қаралып болды. Енді депутаттық сауалдарға көшейік.

Сөз депутат Сарыбаев Ғалиасқар Төлендіұлына беріледі.

САРЫБАЕВ Ғ.Т. Рақмет, құрметті Мәулен Сағатханұлы.

Біздің депутаттық сауалымыз Қазақстан Республикасының Премьер-Министрі Бектенов Олжас Абайұлына жолданады.

«Құрметті Олжас Абайұлы! Парламенттік тыңдауларда, «үкімет сағаты» отырыстарында, депутаттық сауалдарда авиация саласына, республика, облыс деңгейіндегі автожол құрылыстарының көрсеткіштеріне, жол-көлік апаттарының статистикасына, теміржол көлігіне қатысты мәселелерге назар аударылады. Алайда көлік-логистика саласында назардан тыс қалатын бір маңызды бағыт бар – ол еліміздегі жалғыз Алматы метрополитені.

Бүгінгі таңда метрополитен 11 бекетті қамтиды, болашақта желіні одан әрі дамыту жоспарланып отыр. «Қалқаман» стансасының құрылысын аяқтау, «Барлық» базарына қарай ұзарту көзделген.

Метроны жыл сайын 26 миллионнан астам жолаушы, тәулігіне 120 мыңнан аса адам пайдаланады және жолаушылар ағыны тұрақты өсуде. Бұл желі іс жүзінде көшеге түсетін жүктемені азайтып, тұрақты қалалық мобильділікті қамтамасыз ететін, экологиялық жағдайға оң әсер беретін базалық көлік түріне айналды.

Өткен аптада метрополитеннің жылжымалы құрылғыны пайдалану кезінде техникалық ақаудың салдарынан орын алған түтіндену жағдайы ерекше алаңдаушылық туғызды. Аталмыш жағдайдың дер кезінде тұрақтандырылғанына қарамастан, бұл салада әртүрлі тәуекелдердің бар екендігін көрсетеді және мемлекеттік деңгейінде тиісті шаралар қабылдауды талап етеді. Сонымен бірге бұған дейін электр пойыздарды сатып алу жөніндегі жарияланған конкурс өтінімдердің болмауына байланысты «өткізілмеді» деп танылды. Бұл ретте техникалық құжаттамада жаңа пойыздардың қолданыстағы «Hyundai Rotem» компаниясы өндіретін қозғалысты басқару жүйесімен толық үйлесімді болуы талап етілген. Осыған байланысты жылжымалы құрамды жаңарту жөніндегі шешімдер қолданыстағы сатып алу рәсімдерінің шеңберінен шығып, іс жүзінде еліміздегі жалғыз метроның стратегиялық тұрақтылығы мен қауіпсіздігі мәселесіне айналып отыр.

Жолаушылар ағынының өсуі, желінің кеңеюі және жүйеге түсетін жүктеменің артуы жағдайында жылжымалы құрамды әртараптандыруға байланысты кез келген технологиялық шешімдер кешенді түрде тәуекелдерді алдын ала бағалауды талап етеді.

Осы тұрғыда келесі ықтимал факторларға назар аударған жөн.

1. Пойыз қозғалысын басқаруда қолданыстағы жүйенің және жаңа жылжымалы құрамның технологиялық шешімдерінің үйлеспеуі.

2. Әртүрлі техникалық платформаларды біріктіру кезінде тұрақты қозғалыс кестесінің бұзылуы.

3. Басқа қызмет көрсету стандарттарына көшу кезінде құрылғыларды қолданысқа беруде ықтималды қателіктердің артуы.

4. Техникалық қызмет көрсету мен жөндеу шығындарының ұлғаюы.

5. Метрополитеннің үздіксіз әрі қауіпсіз жұмысын қамтамасыз етуге қатысты жүйелік тәуекелдердің болуы.

Аталмыш көлік түрінің баламалы мүмкіндігінің болмауына байланысты оның жұмысындағы кез келген іркілістер қаланың бүкіл көлік жүйесінің жұмысына, азаматтардың қауіпсіздігіне, мыңдаған жолаушылардың мүддесіне тікелей әсер етеді.

Алматы метросында орын алған келеңсіз жағдай инфрақұрылымның және басқару жүйелерінің жай-күйіне кешенді аудит жүргізуді, жылжымалы құрамды жаңарту мен пайдалану тәсілдерін қайта қарауды қажет етеді. Себебі көлік саласында жүйелік және пайдалану тәуекелдерін бағалау толық жүргізілмеген, ақпараттар ашық түрде емес. Әсіресе бүгінгі күні қаржы үнемдеу мақсатында тиімсіз шешімдер қабылдау ұзақ мерзімді кезеңде пайдалану шығындарының артуына және метро жұмысының әлеуетінің төмендеуіне әкелетінін ескеру маңызды.

Құрметті Олжас Абайұлы! Жоғарыда айтылғандарды ескере отырып сізден:

1) Алматы метрополитенінің жылжымалы құрамын жаңартуға байланысты қауіпсіздік, технологиялық үйлесімділік және жүйенің тұрақты жұмыс істеуі мәселелері бойынша тәуекелдердің алдын алу мақсатында кешенді бағалау жүргізуге, орын алған жылжымалы құрамның техникалық ақаулығының жай-күйін жан-жақты зерделеуге;

2) әртүрлі өндірушілерден техникалар мен технологияларды сатып алу кезінде қолданыстағы және жеткізілетін тауарлардың сәйкестігі мен сапасын қатаң қарауға;

3) жолаушылар ағынының өсуі және желі жолдарының кеңеюі жағдайында метрополитеннің үздіксіз әрі қауіпсіз жұмыс істеуін қамтамасыз етуге бағытталған ұзақ мерзімді стратегиялық жоспар әзірлеуге тапсырма беруіңізді сұраймыз.

Сізге депутаттық сауалдың толық мәтіні жолданады және оны қарау бойынша заңда белгіленген мерзімде жауап күтеміз.

Құрметпен Сенат депутаттары Ғ. Сарыбаев, С. Ершов, А. Есбай, Б. Жексенбай, М. Қожаев, Д. Қыдырәлі, А. Нұғманов, А. Сатвалдиев, Г. Шиповских». Рақмет.

ПЕРЕПЕЧИНА О.В. Сөз депутат Асанова Жанна Бейсентайқызына беріледі.

АСАНОВА Ж.Б. Рақмет, Ольга Валентиновна.

Депутатский запрос адресован Премьер-Министру Республики Казахстан Бектенову.

«Уважаемый Олжас Абаевич! Сегодня мы поднимаем вопрос, напрямую связанный с эффективным использованием бюджетных средств в строительстве.

Как известно, любые строительные работы начинаются с проектно-сметной документации (далее – ПСД). Именно на ее основе закладываются расходы и формируется бюджет. Однако здесь возникает ключевая проблема: когда у сторон уголовного, гражданского или административного производства появляется необходимость проверить обоснованность этих расходов, на практике это оказывается невозможным.

Почему сложилась такая ситуация? В системе отсутствует независимый орган, уполномоченный проверять обоснованность заключений, выданных РГП «Госэкспертиза» и частными экспертными организациями.

РГП «Госэкспертиза» проверяет проекты на соответствие нормативам, но не наделено функциями по выявлению собственных нарушений или завышений стоимости.

Палата экспертных организаций руководствуется правилами, которые не предусматривают выделения специалистов для органов следствия или суда. Более того, дисциплинарные решения палаты носят лишь рекомендательный характер.

Институт судебной экспертизы на данный момент также не может восполнить этот пробел. Несмотря на наличие строительно-технической и строительно-экономической экспертиз, в действующем перечне отсутствует вид исследования, позволяющий оценить саму проектную документацию и законность заключений по ней.

В результате возникает правовой парадокс: признаки завышения стоимости очевидны, но доказать их в установленном законом порядке невозможно. Приведу пример. По одному из объектов стоимость проекта после корректировки ПСД увеличилась более чем на 700 миллионов тенге. Заключение выдала частная организация, не имевшая соответствующих полномочий. Однако получить официальное экспертное подтверждение нарушений не удалось, так как в законодательстве просто нет соответствующего инструмента.

Это системный пробел, который порождает риски неэффективного расходования бюджета и делает практически невозможным расследование правонарушений в этой сфере.

В этой связи представляется необходимым дополнить перечень видов судебных экспертиз новым направлением «Судебно-экспертное исследование заключений комплексной вневедомственной экспертизы проектов». Это позволит комплексно оценивать технические решения, сметную часть и обоснованность расходов в рамках одного юридически значимого исследования.

На основании вышеизложенного просим:

1) рассмотреть возможность внесения соответствующих изменений в нормативные правовые акты в части экспертизы ПСД;

2) изучить и предоставить позиции уполномоченных органов по данному вопросу.

О результатах рассмотрения депутатского запроса просим дать письменный ответ в установленный законом срок.

С уважением, депутаты Асанова, Кожаев, Ниязова». Рақмет.

ПЕРЕПЕЧИНА О.В. Сөз депутат Бекенов Нұрлан Жексембайұлына беріледі.

БЕКЕНОВ Н.Ж. Рақмет.

Құрметті Ольга Валентиновна, құрметті әріптестер! Депутаттық сауал Қазақстан Республикасының Премьер-Министріне жолданады.

«Құрметті Олжас Абайұлы! На сегодня в Казахстане 1242 населенных пункта находятся в зоне потенциального подтопления, а несколько регионов отнесены к территории повышенного риска весенних паводков.

Астраханский район Акмолинской области относится к числу паводкоопасных территорий и характеризуется высоким уровнем риска сезонного подтопления.

По итогам паводковых периодов последних лет зафиксировано подтопление порядка 190 жилых домов, что подтверждает устойчивый характер паводковой угрозы.

В 2025 году, несмотря на проведенные мероприятия по берегоукреплению и реализации отдельных защитных работ, паводковая ситуация вновь осложнилась. Было подтоплено 62 частных жилых дома, что свидетельствует о сохранении значительных гидрологических рисков и необходимости принятия дополнительных превентивных мер по недопущению дальнейшего затопления.

В 2026 году паводковая обстановка сопровождалась чрезвычайным происшествием – при исполнении служебных обязанностей погиб работник гидропоста. Установлено, что он являлся гидрологом и на постоянной основе осуществлял измерение уровня поступающей воды, в том числе на реке Колутон.

Данный случай дополнительно подчеркивает повышенную опасность гидрологических работ в период паводков.

В целях минимизации рисков подтопления населенных пунктов Астраханского района за счет средств корпоративного фонда «Демеу Қазақстан қоры» проведены руслоочистительные работы по руслу реки Колутон на участках вдоль береговой линии села Старый Колутон протяженностью 3,6 километра.

Однако, несмотря на выполненные мероприятия, угроза подтопления сохраняется на высоком уровне. В зоне риска находятся село Старый Колутон, где численность населения составляет 702 человека, село Енбек – 85 человек, станция Колутон – 700 человек.

В этой связи требуется дополнительная расчистка русла реки на наиболее опасных участках, где сохраняются риски подтопления.

Согласно решению акима Астраханского района от 11 апреля 2025 года № 3, на территории района объявлена чрезвычайная ситуация природного характера.

В целях снижения указанных рисков разработан проект «Дноуглубительные, руслорасширительные и руслоочистительные работы реки Колутон», получивший положительное заключение экспертизы. Общая стоимость проекта составляет 5,2 миллиарда тенге, работы предусмотрены на участке протяженностью более 21 километра.

Реализация данного проекта позволит обеспечить безопасность жителей района, сохранить социальные объекты, инженерную инфраструктуру, посевные площади и источники водоснабжения.

На начальный этап реализации проекта в соответствии с протоколом заседания Республиканского штаба по координации противопаводковых мероприятий от 17 декабря 2025 года выделены средства в размере 140 миллионов тенге из корпоративного фонда «Демеу Қазақстан қоры».

Вместе с тем для обеспечения полноценной защиты от возможного подтопления Астраханского района и завершения реализации проекта требуется дополнительное финансирование в размере 5 миллиардов тенге.

На основании вышеизложенного, уважаемый Олжас Абаевич, просим Вас решить вопрос о выделении денежных средств для полного завершения проекта в текущем году.

В соответствии со статьей 27 Конституционного закона Республики Казахстан «О Парламенте Республики Казахстан и статусе его депутатов» просим предоставить ответ на депутатский запрос в сроки, предусмотренные законом.

С уважением, Бекенов, Жунусов».

ПЕРЕПЕЧИНА О.В. Құрметті әріптестер, басқа депутаттық сауалдар жоқ. Осымен Сенат отырысын жабық деп жариялаймын.

Баршаңызға рақмет. Сау болыңыздар.

ОТЫРЫСТЫҢ СОҢЫ.

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ПАРЛАМЕНТІ
СЕНАТЫНЫҢ ТӨРАҒАСЫ

М. ӘШІМБАЕВ

МАЗМҰНЫ
ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ПАРЛАМЕНТІ
СЕНАТЫНЫҢ ОТЫРЫСЫ
2026 жылғы 30 сәуір

Күн тәртібі бойынша

О повестке дня 1

Қазақстан Республикасы конституциялық заңдарының жобалары бойынша Қазақстан Республикасы Парламенті Палаталарының бірлескен комиссияларының құрамына Қазақстан Республикасы Парламенті Сенатының депутаттарын сайлау туралы

Об избрании депутатов Сената Парламента Республики Казахстан в состав совместных комиссий Палат Парламента Республики Казахстан по проектам конституционных законов Республики Казахстан 1

Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі қабылдаған «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне жаңуарларға жауапкершілікпен қарау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңы жөнінде

О Законе Республики Казахстан «О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты Республики Казахстан по вопросам ответственного обращения с животными», принятом Мажилисом Парламента Республики Казахстан

Аграрлық мәселелер, табиғатты пайдалану және ауылдық аумақтарды дамыту комитетінің мүшесі А.Қ. ӨТЕҒҰЛОВТЫҢ баяндамасы

Доклад члена Комитета по аграрным вопросам, природопользованию и развитию сельских территорий УТЕГУЛОВА А.К. 2

Сөз сөйлегендер:

Выступили:

КУЗИЕВ З.П. 5

ШӨРБИЕВ Н.Қ. – Қазақстан Республикасы Экология және табиғи ресурстар вице-министрі, вице-министр экологии и природных ресурсов Республики Казахстан..... 5

БУЛАВКИНА О.А. 6

ШӨРБИЕВ Н.Қ. 6

КЕНЖЕХАНҰЛЫ Е. – Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы вице-министрі, вице-министр сельского хозяйства Республики Казахстан 7

МЕДЕБАЕВ С.Т. 7

ӘДІЛОВ С.Ә. – Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің орынбасары, заместитель Министра внутренних дел Республики Казахстан 8

ӘЙТКЕНОВ Е.Н.	8
ШӘРБИЕВ Н.Қ.	9
ТАСТЕКЕЕВ Қ.Қ.	9
ШӘРБИЕВ Н.Қ.	10
АРУБАЕВ С.Қ.	11
АСАНОВА Ж.Б.	12

Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі қабылдаған «Қазақстан Республикасының мемлекеттік қызметі туралы» Қазақстан Республикасының Заңы жөнінде

О Законе Республики Казахстан «О государственной службе Республики Казахстан», принятом Мажилисом Парламента Республики Казахстан

Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі қабылдаған «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне мемлекеттік қызмет мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңы жөнінде (бірінші оқылым)

О Законе Республики Казахстан «О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты Республики Казахстан по вопросам государственной службы», принятом Мажилисом Парламента Республики Казахстан (первое чтение)

Конституциялық заңнама, сот жүйесі және құқық қорғау органдары комитетінің хатшысы Е.А. БОЛЬГЕРТТІҢ баяндамасы

Доклад секретаря Комитета по конституционному законодательству, судебной системе и правоохранительным органам БОЛЬГЕРТА Е.А. 14

Сөз сөйлегендер:

Выступили:

ЛУКИН А.И.	17
МҮКСІМОВ С.С. – Қазақстан Республикасы Мемлекеттік қызмет істері агенттігі төрағасының орынбасары, заместитель председателя Агентства Республики Казахстан по делам государственной службы	17
ЖӨРГЕНБАЕВ Ж.Ә.	17
МҮКСІМОВ С.С.	18
РАХМЕТОВА Ә.Қ.	19
МҮКСІМОВ С.С.	20
ШИПОВСКИХ Г.Г.	20
МҮКСІМОВ С.С.	21
КАРПЛЮК С.А.	21
МҮКСІМОВ С.С.	22
ЕСБАЙ А.Ғ.	23
МҮКСІМОВ С.С.	23
ҚАДЫРБЕК М.Б.	24
БЕКНАЗАРОВ Н.Қ.	25

Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі қабылдаған «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне мемлекеттік қызмет мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңы жөнінде (екінші оқылым)

О Законе Республики Казахстан «О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты Республики Казахстан по вопросам государственной службы», принятом Мажилисом Парламента Республики Казахстан (второе чтение)

Конституциялық заңнама, сот жүйесі және құқық қорғау органдары комитетінің хатшысы Е.А. БОЛЬГЕРТТІҢ баяндамасы

Доклад секретаря Комитета по конституционному законодательству, судебной системе и правоохранительным органам БОЛЬГЕРТА Е.А.26

Депутат Ғ.Т. САРЫБАЕВТЫҢ Қазақстан Республикасының Премьер-Министрі О.А. Бектеновке депутаттық сауалы

Депутатский запрос депутата САРЫБАЕВА Г.Т. к Премьер-Министру Республики Казахстан Бектенову О.А.28

Депутат Ж.Б. АСАНОВАНЫҢ Қазақстан Республикасының Премьер-Министрі О.А. Бектеновке депутаттық сауалы

Депутатский запрос депутата АСАНОВОЙ Ж.Б. к Премьер-Министру Республики Казахстан Бектенову О.А.29

Депутат Н.Ж. БЕКЕНОВТИҢ Қазақстан Республикасының Премьер-Министрі О.А. Бектеновке депутаттық сауалы

Депутатский запрос депутата БЕКЕНОВА Н.Ж. к Премьер-Министру Республики Казахстан Бектенову О.А.30

ШЖҚ-дағы «Материалдық-техникалық қамтамасыз ету басқармасының инженерлік орталығы» РМК директоры

М. Искаков

ШЖҚ-дағы «Материалдық-техникалық қамтамасыз ету басқармасының инженерлік орталығы» РМК Стенографиялау қызметінің басшысы

Г. Молдашева